

II. ПРОБЛЕМИ АДВОКАТУРИ, КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНАЛІСТИКИ ТА ОПЕРАТИВНО- РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Герасименко Л. В.,

*кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри
економічної безпеки та фінансових розслідувань
Національної академії внутрішніх справ
ORCID ID: 0000–0001–6340–1061*

Тихонова О. В.,

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань, Національної академії внутрішніх справ
ORCID ID: 0000–0002–3848–3023*

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/64-72>

УДК 343.3/.7

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КОНСТРУКЦІЇ СТ. 204 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇЇ ЕФЕКТИВНОГО ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Анотація. Останніми роками спостерігається суттєве зростання кількості правопорушень, пов'язаних із незаконним виготовленням, зберіганням, збутом або транспортуванням з метою збуту підакцизних товарів: тютюнових виробів, алкогольних напоїв, паливно-мастильних матеріалів та іншого. Протиправні операції з підакцизними товарами призводять до значного ненадходження коштів до Державного бюджету України. Недовиконання бюджету за доходами обумовлює неможливість виконувати державою свої зобов'язання у повному обсязі та загострює соціальну напругу у суспільстві, а в період воєнного стану ще й суттєво обмежує фінансові можливості держави.

Метою статті є актуалізація шляхів вдосконалення кримінально-правових засад притягнення до кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів.

Основні результати дослідження знайшли своє відображення в аналізі особливостей юридичної конструкції ст. 204 Кримінального кодексу України «Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів». З'ясовано, що особливості юридичної конструкції зазначеної норми певним чином ускладнюють правозастосування та зменшують можливості правоохоронних органів у боротьбі з порушенням суспільних відносин у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів. Доведено невиправдану складність формулювання предмету злочинів, передбачених чч. 1 та 2 ст. 204 КК України, як спирт етиловий, спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво, тютюнові вироби, тютюн, промислові замітники тютюну, пальне або інші підакцизні товари. Запропоновано визначи-

ти предмет кримінальних правопорушень, відповідальність за вчинення яких передбачена ст. 204 КК України, лише як «підакцизні товари». Наголошено на недоцільності визнавати товар предметом зазначеного злочину лише за умови, якщо у його ціну включений акцизний податок, адже це не відповідає положенням галузевого законодавства, яке регулює операції з підакцизними товарами. Доведено, що відсутність у чч. 1 та 2 ст. 204 КК України розміру предмету кримінальних правопорушень не забезпечує гуманізації кримінального законодавства. Запропоновано окремі зміни диспозиції ст. 204 КК України, що сприятиме підвищенню ефективності боротьби з незаконними операціями з підакцизними товарами, а також оперативному відновленню суспільних відносин, порушених внаслідок вчинених кримінальних правопорушень, предметом яких є підакцизні товари.

Ключові слова: підакцизні товари, кримінальна відповідальність, незаконне виготовлення підакцизних товарів, незаконний збут підакцизних товарів, незаконні операції з підакцизними товарами, кримінальне правопорушення, злочин.

Постановка проблеми. Останніми роками спостерігається суттєве зростання кількості правопорушень, пов'язаних із незаконним виготовленням, зберіганням, збутом або транспортуванням з метою збуту підакцизних товарів: тютюнових виробів, алкогольних напоїв, паливно-мастильних матеріалів та інше. Як наголошує експертне середовище тінюва частка в реалізації підакцизних товарів у 2021 році суттєво зросла: тютюновими виробами до 16%, паливом – до 17–23%, алкоголем – до 10–50%¹. Це також підтверджується й обсягами вилучених товарів цієї групи з незаконного обігу як в середині країни, так і при спробах їх незаконного переміщення через митний кордон.

Протиправні операції з підакцизними товарами призводять до значного ненадходження коштів до Державного бюджету України. Наприклад, держава з кожної пачки цигарок, яка потрапляє в незаконний обіг, недоотримає як мінімум 8,52 грн акцизного податку, а якщо брати одиницю алкогольної чи іншої підакцизної продукції, то ця цифра значно збільшується. Недовиконання бюджету за доходами обумовлює неможливість виконувати державою свої зобов'язання у повному обсязі та загострює соціальну напругу у суспільстві, а в період воєнно-

го стану ще й суттєво обмежує фінансові можливості держави. Тому актуальність боротьби з незаконним обігом підакцизних товарів не викликає сумніву. Проте, зусилля правоохоронних органів у зазначеному напрямі зустрічають суттєвий супротив з боку кримінальних структур². Крім того, недосконалість правової політики, зокрема, кримінально-правової, заважає ефективній боротьбі із цими протиправними проявами. Вище викладене може спричинити значне послаблення чи взагалі припинення належного правового регулювання та державного контролю за виробництвом і обігом окремих підакцизних товарів.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Питанням кримінальної відповідальності за вчинення діянь, предметом яких є підакцизні товари, у своїх працях присвятили увагу П. П. Андрушко, М. І. Бажанов, П. С. Берзін, В. І. Борисов, Л. П. Брич, Н. О. Гуророва, О. О. Дудоров, О. М. Костенко, В. М. Куц, О. П. Мамотенко, М. І. Мельник, В. О. Навроцький, О. І. Перепелиця, В. М. Попович, Є. Л. Стельцов, В. Я. Тацій, М. І. Хавронюк, В. В. Черней, В. І. Шакун, К. В. Шейко та інші. Проте, окремі проблемні питання притягнення до кримінальної відповідальності за діяння, предметом яких є підакцизні товари, не знайшли свого висвітлення.

¹ Торгівля підакцизними товарами: як її детінізувати та мінімізувати контрабанду? (2021) Вісник «Офіційно про податки» <<http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100027122-torgivlya-pidaktsiznimi-tovarami-yak-yiyi-detinizuvati-ta-minimizuvati-kontrabandu>> дата звернення 09.11.2022.

² М. Погорецький, О. Вакулик та Д. Сергеева, Розслідування економічних злочинів: навч. посібник 2 вид., перероб. та доп. / за ред. проф. М. Погорецького (Київ, 2015) 37.

Метою статті є актуалізація шляхів вдосконалення кримінально-правових засад притягнення до кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Протиправна діяльність, пов'язана з незаконним виробництвом та обігом підакцизних товарів сьогодні є надзвичайно поширеною. Збитки від правопорушень у сфері виробництва та обігу підакцизних товарів несе не тільки держава, а й легальні виробники підакцизної продукції та її споживачі. Значну роль у провідних зарубіжних країнах у боротьбі з тіньовим ринком підакцизних товарів відіграє скорегована та продумана податкова політика, яка покликана не тільки поповнювати державний бюджет, але й дотримуватися балансу між інтересами виробників та споживачів, задовольняти суспільну потребу у підтримці галузей промисловості та регіонів, зайнятості населення та інших пріоритетів соціально-економічної політики¹. Водночас не лише оптимальна податкова політика сприяє позитивним тенденціям в окресленому напрямі. Провідну роль у цьому відіграє дієве кримінально-правове законодавство, яке дає можливість притягати до відповідальності осіб, винних у порушенні суспільних правовідносин. Водночас, окремі положення чинного кримінального законодавства характеризуються певними недоліками, що гальмують правозастосування, а отже – й відновлення порушених суспільних відносин. Покращення якості кримінально-правового забезпечення охорони суспільних відносин у сфері виробництва та обігу підакцизних

товарів сприятиме підвищенню ефективності притягнення до кримінальної відповідальності за досліджуваний вид діяльності, що сьогодні є надзвичайно актуальним.

У Кримінальному кодексі України (далі – КК України) відповідальність за незаконні операції з підакцизними товарами закріплена в ст. 204 «Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів». Водночас, особливості юридичної конструкції зазначеної норми певним чином ускладнюють правозастосування та зменшують можливість правоохоронних органів у боротьбі із зазначеними деструктивними проявами.

Чинна редакція ст. 204 КК України «Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів» була введена в дію у 2018 році². Слід зазначити, що внесені у статтю зміни не були належним чином обґрунтовані. У пояснювальній записці до Проекту відповідного Закону³, яким було прийнято досліджувану норму, необхідність прийняття акту обґрунтовано загальними фразами. У ній зазначено, що Проект спрямований на забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2019 році та виконання зобов'язань України в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Тобто належному обґрунтуванню запропонованих змін не було приділено уваги, а законодавець лише обмежився посиленням на міжнародні зобов'язання. Також не було наведено жодних аналітичних висновків щодо неефективності право-

¹ К Шейко, Запобігання злочинам, що вчиняються у сфері виробництва і обігу алкогольних напоїв (дис. ... канд.юрид.наук: 12.00.08. Харків, 2020) 144.

² Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів: Закон України від 23 лист 2018 р № 2628-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-19#Text>> дата звернення 09.11.2022.

³ Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів від 05 лист 2018 р № 9260 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64888> дата звернення 09.11.2022.

застосування попередньої редакції зазначеної норми.

Більше того, у початковій редакції проекту Закону загалом не було згадано про внесення змін до Кримінального кодексу України у частини відповідальності за порушення суспільних відносин у сфері виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. Викладеним і пояснюється відсутність належного аналізу законопроекту саме у цій частини, що призвело до формулювання не найкращої, з точки зору перспектив застосування, законодавчої конструкції. Зазначене, напевно є однією з причин того, що чинну редакцію ст. 204 КК України називають прикладом псевдо криміналізації¹.

Не викликає сумніву, що одним з факторів, який обумовив думку щодо «псевдо криміналізації», виявилось специфічне викладення предмету кримінальних правопорушень, відповідальність за вчинення яких передбачена ст. 204 КК України. Зокрема, диспозиція статті містить перелік предметів матеріального світу, що можуть виступати предметом досліджуваних діянь:

- спирт етиловий, спиртові дистиляти;
- алкогольні напої;
- пиво;
- тютюнові вироби, тютюн, промислові замінники тютюну, пального;
- інші підакцизні товари.

Зважаючи на бланкетність ст. 204 КК України отримання вичерпного переліку підакцизних товарів можливе лише у нормах галузевого нормативно-правового акту – Податкового кодексу України (далі – ПК України). У ч. 215.1 ст. 215 ПК України закріплений перелік товарів, що належать до підакцизних, зокрема:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння);
- тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну; рідини, що

використовуються в електронних сигаретах;

– пальне, у тому числі товари (продукція), що використовуються як пальне для заправлення транспортних засобів, обладнання або пристроїв з двигунами внутрішнього згоряння із запалюванням від стиснення, з двигунами внутрішнього згоряння з іскровим запалюванням, з двигунами внутрішнього згоряння з кривошипно-шатунним механізмом;

– автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;

– електрична енергія.

Отже, товари, деталізовані у ч. 1 та ч. 2 ст. 204 КК України, є у переліку підакцизних товарів, визначених у ПК України, тому викликає здивування позиція законодавця щодо необхідності перерахування окремих груп товарів із зазначеного переліку та застосування конструкції «інших підакцизних товарів» для позначення предметом злочинів усіх без виключення товарів, що визначені у переліку. Крім того, слова «або інших підакцизних товарів» роблять недоцільним перелік таких товарів, наведений у тексті диспозиції зазначеної норми. Зважаючи на викладене вбачається за доцільне включити з диспозиції чч. 1 та 2 ст. 204 КК України фразу «спирту етилового, спиртових дистилятів, алкогольних напоїв, пива, тютюнових виробів, тютюну, промислових замінників тютюну, пального або інших» та закріпити формулювання предмету кримінальних правопорушень, відповідальність за вчинення яких передбачена ст. 204 КК України, словосполученням «підакцизних товарів».

Серед науковців існує точка зору, що підакцизними товарами, в якості предмету злочинів, передбачених ст. 204 КК

¹ В Гацелюк, Криміналізація суспільно небезпечних діянь протягом дії Кримінального кодексу України 2001 року: останні сюжети на фоні загальної палітри законодавчих рішень (Київ, 2021) 210.

України, є товари, у ціну яких включаться акцизний податок^{1,2}, до того ж, не справжні підакцизні товари, а їх аналоги³. Проте, наведений підхід, на наш погляд, не зовсім відображає позицію законодавця, адже у ПК України відсутня така умова визнання товару підакцизним, як включення до його ціни акцизного податку. Також аналіз положень ПК України, зокрема пп. 14.1.4, опосередковано підтверджує попередню тезу, власне те, що підакцизними є окремі види товарів (продукції), визначені цим кодексом. Тобто в нормах ПК України присутня лише умова приналежності товару до тих видів, що кодексом визначені підакцизним, і не має вимоги наявності акцизного податку у вартості такого товару.

Наступним недоліком викладення в диспозиції ч. 2 ст. 204 КК України вбачаємо формулювання об'єктивної сторони як «незаконне виготовлення...». У галузевому законодавстві, де закріплені правові засади здійснення операцій з підакцизними товарами, зазначене словосполучення майже не використовується. Більше того, у пп. 14.1.28¹ ПК України тлумачиться дефініція «виробництво підакцизних товарів (продукції)» як технологічний процес, в тому числі змішування, здійснення якого внаслідок зміни форми, властивостей або складу сировини, напівфабрикатів або готової продукції призводить до отримання підакцизних товарів. У свою чергу в ст. 1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»⁴ тлумачиться поняття незаконного виробництва окремих груп підакцизних това-

рів (спирту етилового, коньячного і плодового та зернового дистилату, спирту етилового ректифікованого виноградного тощо), як виробництво таких товарів без наявності ліцензії на цей вид підприємницької діяльності. Зважаючи на те, що перераховані групи товарів відносяться до підакцизних товарів, є підстави стверджувати, що незаконне виготовлення підакцизних товарів це їх виробництво без наявності ліцензії, передбаченої законодавством. І хоча йдеться про окремі групи підакцизних товарів логічною є екстраполяція зазначеного визначення й на решту груп підакцизних товарів. Тому пропонуємо розуміти незаконне виробництво підакцизних товарів як технологічний процес, здійснення якого внаслідок зміни форми, властивостей або складу сировини, напівфабрикатів або готової продукції призводить до отримання підакцизних товарів без наявності ліцензії на такий вид підприємницької діяльності. Зважаючи на викладене логічним у диспозиції ч. 2 ст. 204 КК України використовувати формулювання «Незаконне виробництво підакцизних товарів», а у назві досліджуваної норми слово «виготовлення» замінити на «виробництво».

Також привертає увагу помилка у формулюванні тексту ч. 2 ст. 204 КК України, що призвела до нікчемності її певного змісту. Йдеться про фразу «... або вчинене особою, яка раніше була засуджена за цією статтею», якою, напевно, законодавець намагався закріпити посилення кримінальної відповідальності у випадку наявності повторності у діянні особи, яка займається незаконним виготовленням підакцизних товарів. Проте, розташування в одній частині як самого діяння, так і його повторного вчинення

¹ В Тацій, В Киричко та О Перепилиця, Злочини у сфері господарської діяльності. Кримінальний Кодекс України: науково-практичний коментар: У 2-х т. Т. 2: Особлива частина / за заг. ред. В Я Тацій, В П Пшонки, В І Борисова, В І Тютюгіна та ін. (Харків, 2013) 269.

² Д Сергеева, Криміналістичне забезпечення розслідування економічних злочинів: актуальні питання здійснення (2017) 2 2 *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ* 54.

³ О Мамотенко, Кримінально-правові засоби протидії незаконному поводженню з товарами у сфері акцизного оподаткування (дис. ... канд. юрид. наук 12.00.08. Запоріжжя, 2019) 82.

⁴ Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 19 груд 1995 р № 481/95-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#Text>> дата звернення 09.11.2022.

не обумовлює посиленої кримінальної відповідальності. Тому доцільним є встановлення відповідальності особи, яка раніше була засуджена за ч. 1 або ч. 2 ст. 204 КК України у ч. 3 цієї ж норми.

Ще однією недолугістю досліджуваної норми вбачається закріплення у ч. 3 ст. 204 КК України предметом кримінальних правопорушень «товарів, зазначених у частинах першій або другій цієї статті». Наведене формулювання виглядає дещо алогічним, адже достатньо визначити їх як «підакцизних товарів» для охоплення усіх товарів, що можуть бути предметом протиправних діянь. Прийняття запропонованого викладення предмету дозволить спростити диспозицію ч. 3 ст. 204 КК України, при цьому не змінивши її змістовне навантаження. Також доцільним є врахувати викладену вище пропозицію щодо використання у диспозиції цієї норми поняття «виробництво» замість «виготовлення» та ч. 3 ст. 204 КК України викласти у редакції «Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені особою, яка раніше була засуджена за цією статтею, або незаконне виробництво підакцизних товарів, що становлять загрозу для життя і здоров'я людей, а так само збут таких товарів, що призвело до отруєння чи спричинило смерть особи».

Так само незрозуміла логіка законодавця, який визначив незаконне придбання з метою збуту або зберігання з цією метою, а також збут чи транспортування з метою збуту підакцизних товарів менш тяжким діянням порівняно із незаконним їх виготовленням, передбачивши за останнє діяння покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 3 до 5 років, що не відповідає характеру його суспільної небезпеки. Зважаючи на відсутність розміру предмету кримінальних правопорушень, відповідальність за вчинення яких передбачена ст. 204 КК України, покарання за діяння, викладені у ч. 1 та ч. 2 зазначеної норми порушу-

ють принцип справедливості, який відображає адекватність санкцій характеру й ступеню суспільної небезпеки кримінального правопорушення¹. Враховуючи зазначене оптимальним є передбачити у ч. 1 ст. 204 КК України відповідальність за незаконне виробництво підакцизних товарів, а у ч. 2 – відповідальність за незаконне придбання з метою збуту або зберігання з цією метою, а також збут чи транспортування з метою збуту підакцизних товарів.

Як було зазначено, неоліком норми чч.1 та 2 ст. 204КК України також можна вважати не встановлення законом кількісного або вартісного розміру предмету злочину – підакцизних товарів. Такий підхід не забезпечує гуманізації кримінального законодавства, враховуючи те, що диспозиція зазначених частин ст. 204 КК України не передбачає настання тяжких чи інших наслідків за вчинення дій з придбання, збуту транспортування, зберігання підакцизних товарів тощо. Для визначення такого розміру доцільним є звернутись до ст. 199 КК України, предметом протиправного діяння у якій визначено, серед іншого, марки акцизного податку. У цій нормі визначено великий розмір, якщо сума предмету у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а в особливо великому розмірі – якщо сума у чотириста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Зважаючи на викладене пропонуємо у ч. 1 та ч. 2 ст. 204 КК України передбачити великий та особливо великий розмір підакцизної продукції, відповідно.

Висновки. Отже, юридичній конструкції норми чинного Кримінального кодексу України, у якій передбачена відповідальність за протиправні операції з підакцизними товарами, притаманні певні недоліки. Це призводить до того, що норма не повністю відповідає сучасним викликам та не дозволяє

¹ Ю Філей, Вплив принципів кримінальної відповідальності на побудову кримінально-правових санкцій за злочини проти моральності (2015) 1 *Юридичний науковий електронний журнал* 188.

ефективно боротись з нелегальними операціями з товарами підакцизної групи, що сприяє подальшій тінізації ринку підакцизних товарів, зростанню організованої злочинності та становить серйозну загрозу економічній безпеці країни. Тому вдосконалення диспозиції ст. 204 КК України «Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортуван-

ня з метою збуту підакцизних товарів» сприятиме підвищенню ефективності боротьби з незаконними операціями з підакцизними товарами, а також оперативному відновленню суспільних відносин, порушених внаслідок вчинених кримінальних правопорушень, предметом яких є підакцизні товари.

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pokrashchennia administruvannia ta perehliadu stavok okremykh podatkiv i zboriv [Draft Law on Amendments to the Tax Code of Ukraine and some other legislative acts of Ukraine on improving the administration and revision of the rates of certain taxes and fees] vid 05 lyst 2018 r № 9260 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64888> data zvernennia 09.11.2022 [in Ukrainian].
2. Pro derzhavne rehulivannia vyrobnytstva i obihu spyrtu etylovoho, koniachnoho i plodovoho, alkoholnykh napoiv, tiutunovykh vyrobiv, ridyn, shcho vykovystovuiutsia v elektronnykh syharetakh, ta palnoho [On state regulation of the production and circulation of ethyl alcohol, brandy and fruit alcohol, alcoholic beverages, tobacco products, liquids used in electronic cigarettes, and fuel] Zakon Ukrainy vid 19 hrud 1995 r № 481/95-VR <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#Text>> data zvernennia 09.11.2022 [in Ukrainian].
3. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pokrashchennia administruvannia ta perehliadu stavok okremykh podatkiv i zboriv [On amendments to the Tax Code of Ukraine and some other legislative acts of Ukraine regarding the improvement of administration and revision of the rates of certain taxes and fees] Zakon Ukrainy vid 23 lyst 2018 r № 2628-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-19#Text>> data zvernennia 09.11.2022 [in Ukrainian].

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

1. Hatseliuk V, *Kryminalizatsiia suspilno nebezpechnykh diian protiahom dii Kryminalnoho kodeksu Ukrainy 2001 roku: ostanni siuzhety na foni zahalnoi palitry zakonodavchykh rishen* [Criminalization of socially dangerous acts during the Criminal Code of Ukraine of 2001: the latest stories against the background of the general palette of legislative decisions] (Kyiv, 2021) 232 [in Ukrainian].
2. Pohoretskyi M, Vakulyk O ta Serhieieva D, *Rozsliduvannia ekonomichnykh zlochyniv* [Investigation of economic crimes] navch posibnyk 2 vyd., pere-rob. ta dop. za red prof. M. Pohoretskoho (Kyiv, 2015) 184 [in Ukrainian].
3. Tatsii V, Kyrychko V ta O Perepylytsia, *Zlochyny u sferi hospodarskoi diialnosti. Kryminalnyi Kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar: U 2-kh t. T.2: Osoblyva chastyna* [Crimes in the field of economic activity. Criminal codex of Ukraine. Scientific and practical commentary: In 2 vols. T.2: Special part] [Iu. V. Baulin, V. I. Borysov, V. I. Tiutiuhin ta in.] / za zah. red. V Ya Tatsiia, V P Pshonky, V I Borysova, V I Tiutiuhina ta in. (Kharkiv, 2013) 269 [in Ukrainian].

JOURNAL ARTICLES

4. Filei Yu, Vplyv pryntsyipiv kryminalnoi vidpovidalnosti na pobudovu kryminalno-pravovykh sanktsii za zlochyny proty moralnosti [The influence of the principles of criminal responsibility to build criminal-legal sanctions for crimes against morality] (2015) 1 *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal* 188–189 [in Ukrainian].
5. Serhieieva D, Kryminalistychne zabezpechennia rozsliduvannia ekonomichnykh zlochyniv: aktualni pytannia zdiisnennia (2017) 22 *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav* 50–60 [in Ukrainian].

DISSERTATION

6. Mamotenko O, Kryminalno-pravovi zasoby protydii nezakonnomu povodzhenniu z tovaramy u sferi aktsyznoho opodatkovannia [Criminal legal means of combating illegal handling of goods in the field of excise taxation] (dys. ... kand. yuryd. nauk 12.00.08. Zaporizhzhia, 2019) 227 [in Ukrainian].

7. Sheiko K, Zapobihannia zlochynam, shcho vchyniautsia u sferi vyrobnytstva i obihu alkoholnykh napoiv [Prevention of crimes committed in the sphere of production and circulation of alcoholic beverages] (dys. ... kand.yuryd.nauk 12.00.08. Kharkiv, 2020) 216 [in Ukrainian].

WEBSITES

8. Torhivlia pidaktsyznymy tovaramy: yak yii detinizuvaty ta minimizuvaty kontrabandu? [Trade in excise goods: how to detainize it and minimize smuggling] (2021) 29 ver Visnyk «Ofitsiino pro podatky» <<http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100027122-torgivlya-pidaktsiznimi-tovarami-yak-yyi-detinizuvati-ta-minimizuvati-kontrabandu>> data zvernennia 09.11.2022 [in Ukrainian].

Herasymenko L. V.,

*Candidate of Law Sciences, Professor
Head of the Department of Economic Security
and Financial Investigations,
National Academy of Internal Affairs,
ORCID ID: 0000-0001-6340-1061*

Tykhonova O. V.,

*Doctor of Law Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economic
Security and Financial Investigations,
National Academy of Internal Affairs,
ORCID ID: 0000-0002-3848-3023*

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/64-72>

IMPROVEMENT OF THE LEGAL CONSTRUCTION OF ART. 204 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE AS A PREREQUISITE FOR ITS EFFECTIVE LAW ENFORCEMENT

Abstract. *In recent years, there has been a significant increase in the number of offenses related to the illegal manufacture, storage, sale or transportation for the purpose of sale of excise goods: tobacco products, alcoholic beverages, fuel and lubricants, etc. Illegal transactions with excise goods lead to significant non-payment of funds to the State Budget of Ukraine. Failure to fulfill the budget in terms of revenues makes it impossible for the state to fulfill its obligations in full and exacerbates social tension in society, and in the period of martial law also significantly limits the financial capabilities of the state.*

The purpose of the article is to update the ways of improving the criminal law principles of criminal prosecution for the illegal manufacture, storage, sale or transportation for the purpose of sale of excise goods.

The main results of the study were reflected in the analysis of the features of the legal construction of Art. 204 of the Criminal Code of Ukraine «Illegal manufacture, storage, sale or transportation for the purpose of sale of excise goods.» It has been found that the peculiarities of the legal construction of the specified norm in a certain way complicate law enforcement and reduce the capabilities of law enforcement agencies in the fight against violations of public relations in the field of production and circulation of excise goods. It has been proved that the formulation of the subject of the crimes provided for in part. 1 and 2 Art. 204 of the Criminal Code of Ukraine, such as ethyl

alcohol, alcohol distillates, alcoholic beverages, beer, tobacco products, tobacco, industrial tobacco substitutes, fuel or other excise goods. It is proposed to define the subject of criminal offenses, the responsibility for the commission of which is provided for in Art. 204 of the Criminal Code of Ukraine, only as «excise goods». It is emphasized that it is impractical to recognize the goods as the subject of the specified crime only if the excise tax is included in its price, because this does not correspond to the provisions of the industry legislation that regulates transactions with excise goods. It has been proven that the absence of 1 and 2 Art. 204 of the Criminal Code of Ukraine regarding the size of the subject of criminal offenses does not ensure the humanization of criminal legislation. Separate changes to the disposition of Art. 204 of the Criminal Code of Ukraine, which will contribute to increasing the effectiveness of the fight against illegal transactions with excise goods, as well as the prompt restoration of social relations violated as a result of criminal offenses committed, the subject of which are excise goods.

Keywords: *excisable goods, criminal liability, illegal production of excisable goods, illegal sale of excisable goods, illegal transactions with excisable goods, criminal offense, crime*